

ĐỀ THI GIỮA HỌC KÌ 1 – ĐỀ 5

MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 12

Thời gian làm bài: 90 phút

BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

I. ĐỌC HIỂU (4đ)

Học sinh đọc văn bản sau và trả lời câu hỏi kế tiếp

HƠI ẤM BÀN TAY

(Lưu Quang Vũ)

Phút đưa nhau ta chỉ nắm tay mình
Điều chưa nói thì bàn tay đã nói
Mình đi rồi hơi ấm còn ở lại
Còn bồi hồi trong những ngón tay ta.

Như hai dòng sông gặp gỡ đôi phù sa
Nhập luồng nước, hoà nhau màu sắc
Trao cảm thương, hai bàn tay nắm chặt
Nghe máu mẹ cha chuyển giữa mỗi tay mình.

Những ngày xa, trời nhớ một màu xanh
Xây trận địa bàn tay ta rám nắng
Khi vuốt ngọn cỏ non khi lấp đạn
Khi áp lên vàng trán thấm mồ hôi.

Bàn tay ta trên ngực lớn cuộc đời
Ấm hơi ấm ở tay mình lưu luyến
Và ở tận đầu kia trận tuyến
Bàn tay mình mang ánh nắng tay ta.

Khi đàn chim bay tới rợp trời trưa
 Còn mây về mang cơn mưa đầu hạ
 Hai vì sao đối ngôi trong đêm gió...
 Đó chính tay mình đang vượt khoảng xa
 Tìm đến nơi này âu yếm nắm tay ta.

(Luu Quang Vũ, Thơ tình, NXB Văn học, 2002)

Câu 1. Bài thơ có thể chia thành mấy đoạn? Hãy đặt tên cho từng đoạn để từ đó xác định mạch cảm xúc, cấu tứ độc đáo và hình tượng chính của bài thơ. (0.5 điểm)

Câu 2. Đọc khổ thơ đầu và trả lời câu hỏi a, b, c. (1.0 điểm)

- Chủ thể trữ tình cảm nhận được hơi ấm bàn tay trong hoàn cảnh đặc biệt nào
- Tác giả Lưu Quang Vũ muốn nói điều gì trong dòng thơ “Điều chưa nói thì bàn tay đã nói”? Phân tích thủ pháp nghệ thuật trong dòng thơ để làm rõ điều đó.
- Phân tích cảm xúc của chủ thể trữ tình trong khổ thơ.

Câu 3.

Thi sĩ đã dùng những từ ngữ nào, thủ pháp nghệ thuật nào để diễn tả những cảm nhận của mình về hai bàn tay nắm chặt? Phân tích đôi điều làm rõ những cảm nhận đó trong khổ thơ thứ hai. (1.0 điểm)

Câu 4.

Đọc khổ 3, 4 và trả lời các câu hỏi a, b, c. (1.0 điểm)

- Hình ảnh bàn tay ta được gợi tả trong những hoàn cảnh nào?
- Các từ ngữ “Xây trận địa”, “lấp đạn” có vai trò như thế nào trong khắc họa bàn tay ta?
- Điều gì làm nên vẻ đẹp cho bàn tay ta? Cảm xúc của tác giả khi nói về bàn tay ta?

Câu 5.

Tác giả gửi đến người đọc bức thông điệp nào? Em có đồng ý với điều đó

không? Những yếu tố nghệ thuật đặc sắc nào đã chuyển tải bức thông điệp đó?
(0.5 điểm)

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1. Nêu đánh giá của em về nghệ thuật đặc sắc của bài thơ và ý nghĩa của hình ảnh bàn tay. Viết đoạn văn khoảng 200 chữ để trả lời câu hỏi. (2.0 điểm)
(2đ)

Câu 2.

Viết văn bản (600 chữ) so sánh, đánh giá hình ảnh đôi bàn tay trong bài thơ Hơi ấm bàn tay của Lưu Quang Vũ và trong bài thơ Bàn tay em của Xuân Quỳnh (sau đây). Từ đó làm nổi bật sự độc đáo trong cách kiến tạo hình tượng/hình ảnh thơ của mỗi tác giả.

BÀN TAY EM

(Xuân Quỳnh)

Gia tài em chỉ có bàn tay
Em trao tặng cho anh từ ngày ấy
Những năm tháng cùng nhau anh chỉ thấy
Quá khứ dài là mái tóc em đen
Vui, buồn trong tiếng nói, nụ cười em
Qua gương mặt anh hiểu điều lo lắng
Qua ánh mắt anh hiểu điều mong ngóng
Anh nghĩ gì khi nhìn xuống bàn tay?

Bàn tay em ngón chẳng thon dài
Vết chai cũ, đường gân xanh vất vả
Em đánh chắt chơi chuyen thuở nhỏ
Hái rau rền rau rệu nấu canh
Tập vá may, tết tóc một mình
Rồi úp mặt lên bàn tay khóc mẹ

Đường tít tấp, không gian như bể
Anh chờ em cho em vịn bàn tay
Trong tay anh, tay của em đây
Biết lặng lẽ vun trồng gìn giữ
Trời mưa lạnh tay em khép cửa
Em phơi mền vá áo cho anh
Tay cắm hoa, tay để treo tranh
Tay thấp sáng ngọn đèn đêm anh đọc
Năm tháng đi qua mái đầu cực nhọc
Tay em dùng trên vàng trán lo âu
Em nhẹ nhàng xoa dịu nỗi đau
Và góp nhặt niềm vui từ mọi ngả
Khi anh vắng bàn tay em biết nhớ
Lấy thời gian đan thành áo mong chờ
Lấy thời gian em viết những dòng thơ
Để thấy được chúng mình không cách trở....
Bàn tay em, gia tài bé nhỏ
Em trao anh cùng với cuộc đời em

(Xuân Quỳnh, Tự hát, NXB Tác phẩm mới, 1984)

-----Hết-----

- Học sinh không được sử dụng tài liệu.
- Giám thị không giải thích gì thêm.

Đáp án đề 5**Câu 1**

Câu 1. Bài thơ có thể chia thành mấy đoạn? Hãy đặt tên cho từng đoạn để từ đó xác định mạch cảm xúc, cấu tứ độc đáo và hình tượng chính của bài thơ.

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ để phân chia bố cục

Chú ý các hình ảnh thể hiện mạch cảm xúc, cấu tứ độc đáo

Lời giải chi tiết:

+ Đoạn 1 gồm 2 khổ thơ đầu: Hơi ấm hoà quyện từ hai đôi bàn tay.

+ Đoạn 2 gồm 2 khổ tiếp theo (khổ 3, 4): Đôi bàn tay ta giữa cuộc đời.

+ Đoạn 3 là khổ cuối (khổ thứ 5): Tay mình vượt khoảng xa đến với tay ta.

– Mạch cảm xúc: Đi từ sự cảm nhận hơi ấm hoà quyện từ hai đôi bàn tay đến sức mạnh, nghị lực trong đôi bàn tay ta (có hơi ấm của đôi bàn tay mình), và kết thúc là hình ảnh đôi bàn tay mình vượt qua nghìn trùng để truyền hơi ấm, tiếp thêm sức sống cho tay ta (cho “ta”).

- Cấu tứ độc đáo: mở đầu là hai bàn tay, hai hơi ấm, hai sức sống hoà quyện trong nhau; kết thúc vẫn là đôi bàn tay (ở xa nhau) đang hướng về nhau, tiếp tục truyền hơi ấm cho nhau.

- Hình tượng chính của bài thơ: đôi bàn tay.

Câu 2

Câu 2. Đọc khổ thơ đầu và trả lời câu hỏi a, b, c.

a) Chủ thể trữ tình cảm nhận được hơi ấm bàn tay trong hoàn cảnh đặc biệt nào

b) Tác giả Lưu Quang Vũ muốn nói điều gì trong dòng thơ “Điều chưa nói thì bàn tay đã nói”? Phân tích thủ pháp nghệ thuật trong dòng thơ để làm rõ điều đó.

c) Phân tích cảm xúc của chủ thể trữ tình trong khổ thơ.

Phương pháp giải:

Đọc kĩ khổ thơ đầu và yêu cầu đề bài

Lời giải chi tiết:

a) Chủ thể trữ tình cảm nhận được hơi ấm bàn tay trong hoàn cảnh đặc biệt: hai người nắm tay nhau trong phút chia tay. Người ra đi lên đường ra mặt trận, người ở lại nơi hậu phương (Xây trận địa, trận tuyến).

b) Nghệ thuật

- Hoán dụ: bàn tay (lấy bộ phận chỉ toàn thể); Nhân hoá: Bàn tay đã nói.

+ Đây là dòng thơ đặc sắc có sự cộng hưởng của nhiều yếu tố ngôn ngữ để diễn tả cảm xúc của chủ thể trữ tình: nắm bàn tay của nhau trong phút chia xa họ cảm nhận, hiểu được nỗi lòng, cảm xúc của nhau từ hơi ấm của đôi bàn tay. Đó là những tín hiệu không lời, phi ngôn ngữ đậm ảm chứa đựng những điều mà ngôn ngữ/ lời nói không thể chuyển tải được.

c) Cảm xúc của chủ thể trữ tình thể hiện rõ nhất ở hai dòng thơ cuối, trong hai chữ “bồi hồi”

- “Minh đi rồi hơi ấm còn ở lại”: Dòng thơ giàu sức gợi (hình dung trong người đọc về chàng trai trong phút chia tay) gợi cảm xúc nuối tiếc, lưu luyến. Phút giây ta chỉ nắm tay mình như ngưng đọng lại, thời gian và không gian không thể làm nguội lạnh hơi ấm mà trái lại chúng đã truyền làn hơi ấm nóng ấy vào tim, lưu lại vĩnh viễn trong tâm hồn người ra đi.

- Hai chữ “bồi hồi” được hiểu là những xao xuyến, xôn xao trong lòng. Nét tinh tế ở đây là thi sĩ không nói bồi hồi trong lòng mà là “Còn bồi hồi trong những ngón tay ta ; tức là hơi ấm nóng lưu lại ở ngón tay khiến lòng ta xao xuyến, xôn xao.

Câu 3**Câu 3.**

Thi sĩ đã dùng những từ ngữ nào, thủ pháp nghệ thuật nào để diễn tả những cảm nhận của mình về hai bàn tay nắm chặt? Phân tích đôi điều làm rõ những cảm nhận đó trong khổ thơ thứ hai.

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ, chú ý những từ ngữ, thủ pháp nghệ thuật diễn tả cảm nhận của tác giả và phân tích

Lời giải chi tiết:

Từ ngữ đặc sắc: gặp gỡ, nhập, hoà nhau, trao, chuyển.

Nghệ thuật: so sánh (“Như hai dòng sông gặp gỡ đôi phù sa”); Ẩn dụ chuyển đổi cảm giác (“Nghe máu mẹ cha chuyển giữa mỗi tay mình”).

+ Hàng loạt động từ cùng nghệ thuật so sánh và ẩn dụ chuyển đổi cảm giác diễn tả sự hoà quyện từ đôi bàn tay của hai ta mình đã vận động chuyển hoá tạo nên những điều kì diệu của cho cuộc sống tươi mới, tràn đầy sức sống.... trong cái nắm tay rất chặt, ta và mình cảm nhận rõ dòng máu của mẹ cha đang “vận động” trong bàn tay mình, cơ thể của mình. Đó là sự tiếp nối, lớn mạnh từ quá khứ – hiện tại – tương lai để tạo nên mạch nguồn mạnh mẽ.

Câu 4

Câu 4.

Đọc khổ 3, 4 và trả lời các câu hỏi a, b, c.

- Hình ảnh bàn tay ta được gợi tả trong những hoàn cảnh nào?
- Các từ ngữ “Xây trận địa”, “lấp đạn” có vai trò như thế nào trong khắc hoạ bàn tay ta?
- Điều gì làm nên vẻ đẹp cho bàn tay ta? Cảm xúc của tác giả khi nói về bàn tay ta?

Phương pháp giải:

Đọc kĩ khổ 3,4 và yêu cầu đề bài

Lời giải chi tiết:

a) Hình ảnh bàn tay ta được gợi tả:

+ Xây trận địa bàn tay ta rám nắng

Khi vuốt ngọn cỏ non khi lấp đạn

Khi áp lên vàng trán thấm mồ hôi.

+ Bàn ta được gợi tả trong các hoàn cảnh khác nhau: vững vàng, khi thực hiện

nhiệm vụ của người lính; mềm mại với cỏ cây hoa lá, đầy suy tư khi áp lên vàng trán,...

b) Các từ ngữ “Xây trận địa”, “lấp đạn” gợi hoàn cảnh cụ thể làm nổi bật vẻ đẹp của bàn tay ta – vẻ đẹp khoẻ khoắn, trẻ trung, mạnh mẽ của người lính nơi chiến trường gian khổ.

c) Điều làm nên vẻ đẹp cho bàn tay ta: “Bàn tay mình mang ánh nắng tay ta” – là tình yêu của bạn gái ở hậu phương, là hơi ấm từ bàn tay người yêu còn lưu lại từ phút giây chia tay (“Âm hơi ấm ở tay mình lưu luyến”... “Bàn tay mình mang ánh nắng tay ta”) để người lính có sức mạnh đặc biệt, sức mạnh của tình yêu, sức mạnh cộng hưởng từ hai trái tim.

Câu 5

Câu 5.

Tác giả gửi đến người đọc bức thông điệp nào? Em có đồng ý với điều đó không? Những yếu tố nghệ thuật đặc sắc nào đã chuyển tải bức thông điệp đó?

Phương pháp giải:

Đọc kĩ bài thơ và suy ra thông điệp của tác giả

Nêu ý kiến của bản thân

Lời giải chi tiết:

Tác giả gửi đến người đọc thông điệp:

- Dù ở nơi đâu, khi nào, trong mọi hoàn cảnh dù khắc nghiệt nhất tình yêu đôi lứa thì sự thủy chung, chân thành cũng làm nên tình yêu cuộc sống và sức mạnh cho mỗi người (“Bàn tay ta trên ngực lớn cuộc đời/ Và ở tận đầu kia trận tuyến/ Bàn tay mình mang ánh nắng tay ta.”)

- Tình yêu thủy chung, chân thành luôn có sức mạnh, có khả năng diệu kì: vượt qua muôn ngàn thử thách, khoảng cách để hướng về nhau, ở bên nhau, truyền cho nhau sức mạnh, niềm tin mãnh liệt vào cuộc sống (“Đó chính tay mình đang vượt khoảng xa/ Tìm đến nơi này âu yếm nắm tay ta.”)

- Hãy biết trân trọng tình cảm chân thành và hãy tin vào sức mạnh của tình yêu.

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1 (2 điểm)

Câu 1. Nêu đánh giá của em về nghệ thuật đặc sắc của bài thơ và ý nghĩa của hình ảnh bàn tay. Viết đoạn văn khoảng 200 chữ để trả lời câu hỏi. (2.0 điểm)
(2đ)

Phương pháp giải:

Dựa vào kiến thức và kỹ năng viết đoạn văn

Lời giải chi tiết:

Các yếu tố nghệ thuật nổi bật:

- Cặp từ ta – mình: Cặp từ quen thuộc trong văn học truyền thống khiến cho bài thơ trở nên quen thuộc, gần gũi, nhưng cũng rất mới mẻ, rất phù hợp để diễn tả tình cảm gắn bó, chân thành, thuỷ chung.

+ Hình ảnh đôi bàn tay, với chữ tay xuất hiện 11 lần – tượng trưng cho tình yêu con người, thể hiện vẻ đẹp của con người.

+ Các biện pháp nghệ thuật đặc sắc: Hoán dụ, so sánh, nhân hoá, ẩn dụ (Học sinh đưa dẫn chứng).

- Ý nghĩa hình ảnh bàn tay: Học sinh tự rút ra tùy theo nhận thức của cá nhân.

– Học sinh có thể tham khảo gợi ý sau:

+ Bàn tay mình tiếp thêm sức mạnh cho ta thực hiện hoài bão lớn cuộc đời.

+ Bàn tay rám nắng, vững vàng khi thực hiện nhiệm vụ của người lính; mềm mại với cỏ cây hoa lá; đầy suy tư khi áp lên vầng trán.

+ Bàn tay mình vỗ về, yêu thương, động viên, ta vượt qua những hoàn cảnh khó khăn, gian khổ.

Câu 2.

Viết văn bản (600 chữ) so sánh, đánh giá hình ảnh đôi bàn tay trong bài thơ Hơi ấm bàn tay của Lưu Quang Vũ và trong bài thơ Bàn tay em của Xuân Quỳnh (sau đây). Từ đó làm nổi bật sự độc đáo trong cách kiến tạo hình tượng/hình ảnh thơ của mỗi tác giả.

Phương pháp giải:

Dựa vào kiến thức và kỹ năng đã học để thực hiện bài văn

Lời giải chi tiết:

Viết văn bản (600 chữ) so sánh, đánh giá hình ảnh đôi bàn tay trong bài thơ Hơi ấm bàn tay của Lưu Quang Vũ và trong bài thơ Bàn tay em của Xuân Quỳnh (sau đây). Từ đó làm nổi bật sự độc đáo trong cách kiến tạo hình tượng/hình ảnh thơ của mỗi tác giả.

Phần chính	Điểm	Nội dung cụ thể
Mở bài	0,5	<ul style="list-style-type: none"> - Giới thiệu ngắn gọn về tác phẩm cần so sánh, đánh giá. - Nêu luận đề: điểm tương đồng xây dựng hình tượng bàn tay con người để thể hiện tình cảm yêu thương.
Thân bài	2,5	<p>* Nét tương đồng về ý nghĩa hai hình tượng bàn tay</p> <p>Nét tương đồng (gọi tên nét tương đồng.) Gợi ý:</p> <p>Học sinh có thể chỉ ra điểm tương đồng trên các phương diện sau):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cùng lựa chọn, xây dựng hình ảnh bàn tay ở tác phẩm để thể hiện + Hình ảnh bàn tay ở tác phẩm để khẳng định tình cảm con người đã làm nên sức mạnh, niềm tin ở mỗi người. + Hình ảnh bàn tay ở tác phẩm 2: thể hiện vẻ đẹp nữ tính, thiên chức làm vợ, làm mẹ, tâm hồn tinh tế, chăm lo cho gia đình. + Bàn tay thể hiện phẩm chất, tình cảm của con người. - Nét tương đồng về nghệ thuật xây dựng hình tượng:

		<p>+ Hình ảnh đôi bàn tay xuyên suốt bài thơ xuất hiện 11 lần.</p> <p>+ Qua các biện pháp tu từ; thể thơ, ngôn ngữ, vần điệu,...</p> <p>* Nét khác biệt (gọi tên nét khác biệt): Gợi ý: Học sinh có thể tìm điểm khác biệt dựa những gợi ý sau:</p> <p>- Trong Hơi ấm bàn tay, chủ thể trữ tình là “ta” – chàng trai ra trận.</p> <p>+ Hình ảnh đôi bàn tay gắn với bồi hồi, lưu luyến cùng lời xưng hô mình – ta rất quen thuộc trong ca dao đã khiến thi phẩm vừa mới mẻ, vừa gần gũi.</p> <p>+ Đôi bàn tay chính là tình yêu đôi lứa thủy chung, chân thành làm nên tình yêu cuộc sống và sức mạnh cho mỗi người (“Bàn tay ta trên ngực lớn cuộc đời/ Và ở tận đầu kia trận tuyến/ Bàn tay mình mang ánh nắng tay ta”),</p> <p>- Trong Bàn tay em, chủ thể trữ tình là “em” – người phụ nữ từng trải trong gia đình.</p> <p>+ Hình ảnh đôi bàn tay xuyên suốt bài thơ truyền tải đến người đọc nhiều thông điệp quý về phẩm chất và tâm hồn người phụ nữ.</p> <p>+ Cách mở đầu: “Gia tài em chỉ có bàn tay”,</p>
Kết bài	0,5	<p>- Khái quát giá trị, sự đóng góp, thành công của hai tác giả.</p> <p>- Sự tác động của hai tác phẩm vào cảm xúc nhận thức của cá nhân.</p>
Yêu cầu khác	0,5	<p>- Lựa chọn thêm những hình ảnh bàn tay trong các tác phẩm khác để mở rộng so sánh, liên hệ</p>

		- Sử dụng thành thạo thao tác lập luận: so sánh, phân tích, khái quát/tổng hợp
--	--	--

Loigiaihay.com